

ABDULLAH KÜÇÜK-SAMSUN SPOR LİSESİ-05053978775
10.SINIF EDEBİYAT/1.DÖNEM 1.YAZILI/ ÖRNEK SORULAR

1-Aşağıda verilen koşuk ile ilgili soruları cevaplandırınız.

Alın töpü yaşardı Unıt otun yaşurdı Kölnin suvın küşerdi Sığır buka möngreşür	Günümüz Türkçesiyle: Yamaçlar ve tepeler yeşerdi Kuru otlar gizleyip Göllerin suyunu taşıdılar Sığırlar ve boğalar böğrüşüyorlar
--	---

a) Koşuğun nazım birimini ve ölçüsünü yazınız.

CEVAP:..... **Nazım birimi dördlüktür. 7'li hece ölçüsü vardır.**

b)Koşuğun temasını yazınız.

CEVAP:..... **Tema doğadır. Baharın gelmesidir.**

c)Koşuğun uyak düzenini yazınız.

CEVAP:..... **Düz uyak vardır yani aaab'dir.**

2-Aşağıdaki şiirin içeriğinden ve derste öğrendiklerinizden hareketle bu şiirin İslamiyet öncesi dönemde yazılan hangi şiire ait olduğunu yani nazım biçimini gerekçesiyle birlikte yazınız.

Ödlek ariğ kevreği Yunçığ yavuz tovradı Erdem yeme sevredi Ajun beği çertilür	(Günümüz Türkçesiyle: Devir iyice kötüleşti Sefil ve kötüler güçlenip kuvvetlendi Edep ve erdem iyice azaldı; Çünkü dünyanın beyi(Alp Er Tunga) öldü.)
--	---

CEVAP:..... **Sagudur. İslamiyet öncesi Türklerde ölen kişinin ardından söylenen şiirler sagu olarak adlandırılır. Şiirde "Alp Er Tunga öldü" ifadesi bunu göstermektedir.**

3-

I.Şiir

Keldi esin esneyü,
Kadka tükel ösneyü,
Kirdi bodun kasnayu,
Kara bulıt kökreşür.

Günümüz Türkçesiyle

Eserek geldi rüzgâr,
Tıpkı tipiye benzer,
Titreşip kapanır halklar,
Kara bulut kükreşir.

II.Şiir

Hak şerleri hayreyler
Zannetme ki gayreyler
Ârif onu seyreyler
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Yukarıdaki şiirleri şekil ve içerik olarak karşılaştırarak iki tane farklılığı yazınız.

CEVAP:..... **I.şiirin nazım birimi dördlüktür ama II.şiirin nazım birimi benttir.(1.fark)**
..... **I.şiirde doğa teması ele alınmış, II.şiirde ise din konusu işlenmiştir.(2.fark)**

4- Aşağıdaki koşuğun içeriğinden ve derste öğrendiklerinizden hareketle Türklerin İslamiyet öncesi yaşam biçimlerine ait unsurları şiirden örnek vererek açıklayınız.

CEVAP:.....**Şiirde "yamaç, tepe, göl, ot, yayla" ifadeleri Türklerin doğa ile iç içe yaşadığını göstermektedir. "Sığır, boğa, at, eşek, geyik" gibi sözler ise hayvancılık ve avcılık ile ilgilendiklerine işaret eder. Son dörtlükte "yaylaya doğru yönelmek" sözünden onların göçebe yaşamlarının olduğu sonucu çıkarılabilir.**.....

CEVAP:.....**I.Şiirin söyleyicisi bellidir. Dörtlükte Köroğlu ismi geçmektedir. Bu isim mahlas(tapşırma) olarak yani takma ad olarak kullanılmıştır. I.şiir anonim değildir.**
 .....**II.şiir ise İslamiyet öncesi döneme aittir ve anonimdir. Söyleyicisi belli değildir.**

CEVAP:.....**I.şiiir İslamiyet etkisinde gelişen Türk edebiyatı ürünüdür. Mahlas kullanılmıştır ve bu da bu şiiirin aşık tarzı halk şiiiri olduğunu gösterir. I.şiiir ise İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı Sözlü Dönemi'ne aittir.**

CEVAP:.....Yarım uyak "-a" sesidir. Redif ise "-sından" sesleridir.

6- Aşağıdaki şiirlerde altı çizili sözcükler şairlerin kullandığı takma adlardır. Bunun halk şiirindeki karşılığı nedir? Bu durumun anonim kültür ile olan ilişkisini açıklayınız.

I.Şiir	II.Şiir	III.Şiir
<u>Karac'oğlan</u> bunu böyle söyledi; İndi, aşkın deryâsını boyladı; Kızlar gitti, deyi pınar ağladı; Acıştım, yüreğim yandı pınara.	<u>Dadaloğlu</u> 'm da der zatından zâtı Çekin eyerleyn gökçe kır atı Göçmek değil bizim ilin muradı Ak yâre gitmemiz güman görünür	<u>Ruhsatî</u> 'm eyledim senin de mehdin Al yanaktan bir buse ver himmetin Yüzbin saraf gelse bilmez kıymetin Âhirî dünyaya değer gözlerin

CEVAP:.....**Takma adın halk şiirindeki karşılığı mahlas(tapşırma)dır. Mahlas olan şiirler anonim değildir. Mahlas bir şiirin hangi aşık tarafından söylendiğinin belli eder. Dolayısıyla bu tarz şiirler anonim ürün olmaktan çıkar. Anonim kültür söyleyeni belli olmayan, halkın ürettiği ürünlerden oluşur.**

7- Aşağıdaki soruları verilen koşmaya göre cevaplandırınız.

KOŞMA

Ey güzel kapına dermana geldim,
Derûnumda bir onulmaz yâre var,
Dertlerime derman ben seni buldum
Senden gayri bana kimden çare var.

Bed- asıldan vefa gelmez şöyle bil,
Yolunda eylesen ömrünü sebil,
Günde bir kez ölüm istiyor bu dil,
Sencileyin bir hercâi yâre var

Kaçan bîvefâdır sevgili dostun
Yâr olmaz akıbet ol gözü mestin,
Gerek Nesîmî-veş yüzşeler postun,
Gerek Mansur gibi zülfü dâre var.

Çün düştü araya zaman-ı firkat,
Ol dilberde kaldı bu dil akıbet,
Bir gül için hâre eylemem minnet,
Var da minnet eyle âh-ü zâre var.

Sevdiğin adüvden öğüt alırsa,
Benden geçip bencileyin bulursa,
Çarh-i felek eğer böyle kalırsa,
Gevheri dermanı Hak'tan ara var.
Gevherî

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı

adüv: Düşman.

bed: Kötü.

derûn: İç, içeri, yürek, gönül.

hercai: Aşkta değişken, vefasız.

zaman-ı firkat: Ayrılık zamanı.

Çerh-i felek: Çarkifelek yani kader

Çün: Çünkü

Bivefa: Vefasız

Sebil: Çeşme(burada ağlamak

kastediliyor

a) Yandaki şiirin nazım biçimi koşmadır. Şiirin birimini, birim sayısını, kafiye düzenini ve ölçüsünü belirleyiniz.

CEVAP:.....**Nazım birimi dördlüktür.**
.....**5 dördlük vardır.**
.....**11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.**
.....**İlk dördlük çapraz(abab) diğer dördlükler düzdür.**
.....**(cccb,dddb, eeeb, fffb)**

b)Koşmanın 3.dörtlüğünün kafiye ve rediflerini gösteriniz.

CEVAP:.....**Dördlükte "st" sesleri tam kafiye.**
.....**Redif ise "-in, -un" sesleridir.**

c) Yandaki şiirden hareketle koşmalarla ilgili iki çıkarımda bulununuz.

CEVAP:.....**Koşmalar hece ölçüsüyle ve dördlükler halinde söylenir.**
.....**Koşmaların son dördlüğünde mahlas kullanılır.**

d)Son dördlükte şairin adı geçmektedir. Buna ne denmektedir? Bu durum koşmanın mâni, türkü, ninniden ayrılan bir özelliği olabilir mi? Açıklayınız.

CEVAP:.....**Şairin son dördlükte takma ad kullanmasına mahlas(tapşırma) denir. Bu durum koşmaların anonim olmadığını gösterir. Mani, türkü, ninni gibi sözlü ürünler anonimdir.**

8- Aşağıda koşmanın farklı türlerine örnek dördlükler verilmiştir. Verilen dördlüklerin hangi koşma türüne ait olduğunu altlarındaki boşluklara yazınız.

Eğerleyin kır atımın ikisin
Fethedeyim düşmanların hepsin
Sabah namazında Bağdat kapısın
Allah Allah deyip açtı Genç Osman
Kul Mustafa

Koçaklama

Bir vakte vardı ki bizim günümüz
Yiğit belli değil mert belli değil
Herkes yarasına derman arıyor
Deva belli değil dert belli değil
Ruhsatı

Taşlama

Ala gözlerini sevdiğim dilber,
Niçin benden ay yüzünü döndürdün?
Yoksa hizmetinde kusur mu koydum,
Niçin gül dalına hârı kondurdun?
Karacaoğlan

Güzelleme

Ufak ufak kar serpeler başıma
Kara kuru şeyler girer düşüme
Hayıf oldu koç yığidin başına
Bir oğlumun ölüşüne ne dersin
Köroğlu

Ağıt

9- Aşağıdaki şiirleri şekil ve üslup bakımından karşılaştırarak iki farklılığı yazınız.

I.Şiir

Hâsılum yoh ser-i kûyunda belâdan gayrı
Garazum yoh reh-i işkunda fenâdan gayrı

Ney-i bezm-i gamem ey âh, ne bulsan yele ver
Oda yanmış kuru cismümde hevâdan gayrı

Perde çek dîdeme hicrân günü ey kanlu yaşum
Ki gözüm görmeye ol mâh-likâdan gayrı

II.Şiir

Havada bulut yok, bu ne dumandır?
Mahlede ölü yok, bu ne şivandır?
Ana ben ölmedim, bu ne şivandır?

Eli Yemendir, gülü çemendir
Giden gelmiyor, acep nedendir?

Kışlanın ardında üç ağaç incir,
Kolumda kelepçe, boynumda zencir,
Zencirin yerleri ne yaman sancır.

Eli Yemendir, gülü çemendir
Giden gelmiyor, acep nedendir?

CEVAP:..... **I.şiir beyitler halinde yazılmıştır. II.şiir ise bent ve nakarat bölümlerinden oluşur.**
..... **I.Şiirde ağır, sanatlı bir dil kullanılmıştır. II.şiirde ise sade ve anlaşılır bir dil vardır.**
.....

10-

Eski Türklerde, toy adı verilen ziyafetlerde, sığır törenlerinde (av şenlikleri) ve şölenlerde söylenen aşk, kahramanlık, doğa sevgisi temalı şiirlere genel olarak "koşuk" denmiştir.

Aşık edebiyatı nazım şekli olan koşmalar ile İslamiyet öncesi koşuklar arasında ilişki kurulabilir mi? Bu iki şiir arasındaki benzerlik ve farklılıkları yazınız.

CEVAP: **Aşık edebiyatı nazım şekli olan koşmalar, İslamiyet öncesi koşukların devamı niteliğindedir. Her iki şiir de ezgilidir. Dördlükler halinde ve hece ölçüsüyle söylenir. Uyak düzenleri de aynıdır. Konuları da aynı olabilmektedir. Araalarındaki tek fark koşmanın anonim olmamasıdır. Çünkü koşmalar mahlas kullanan aşıklar tarafından söylenmiştir.**

11- Aşağıda üç farklı ozana ait koşmalar verilmiştir. Aşağıdaki 3 soruyu bu koşmaları dikkate alarak cevaplandırınız.

<p>I</p> <p>Aşık Ömer der ki aşka yanarım İçüp aşkın şarabını kanarım Kiblem Hak'dır yönüm sana dönerim Mihrabımdır iki kaşın arası</p> <p>Âşık Ömer</p>	<p>II</p> <p>Karac'oğlan der ki yol büke büke Yönümü döndürdüm çağırdım Hakk'a Ağyarın elinden gül koka koka Nazlı yârim yaylasına göçtü mü</p> <p>Karacaoğlan</p>
<p>III</p> <p>Seyrani'nin gözü gamla yaş imiş Aşk-sevda cümle derde baş imiş Ben bağrımı toprak sandım taş imiş Meğer taşa tohum ekilmez imiş</p> <p>Seyrani</p>	

a)Yukarıdaki dörtlüklerin benzer yönlerini tespit ediniz.

CEVAP:.....
.....
.....
Üç şiir de koşmadan alınmıştır. Koşmanın son dörtlükleridir. 11'li hece ölçüsüyle oluşturulmuştur. Nazım birimleri dörtlüktür. Üç dörtlükte de sade ve anlaşılır bir dil vardır.

b)Bu dörtlükler hangi şiir geleneğimiz içinde yer alır? Gerekçelendirerek yazınız.

CEVAP:.....
.....
.....
Bu dörtlükler aşık tarzı halk şiiridir. Aşık edebiyatına aittir. Çünkü şairlerin mahlaslarını görmekteyiz. Mahlas olan şiirler aşık edebiyatına aittir.

c) Seyrani'ye ait olan dörtlüğün kafiye ve redifini yazınız.

CEVAP:.....
.....
.....
Tam kafiye "-aş" sesleridir. Redif ise "imiş" sesleridir.

12- Aşağıdaki 3 soruyu verilen dörtlüğe göre cevaplandırınız.

<p>Öpkem kelüp ogradım Arslanlayu kögredim Alplar başın togradım Emdi meni kim tutar</p>	<p><u>Günümüz Türkçesiyle</u> Öfkelenip dışarı çıktım Arslan gibi kükredim Yiğitler başını doğradım Şimdi beni kim tutar</p>
--	--

a)Bu şiirin dönemi hakkında neler söylenebilir? Yazınız.

CEVAP:.....
.....
.....
İslamiyet öncesi döneme aittir. İslamiyet öncesi Türk edebiyatı sözlü ürünüdür.

b)Bu şiirin içeriği hakkında neler söylenebilir? Yazınız.

CEVAP:.....
.....
.....
Şiirde kahramanlık teması vardır. Cesaret ve gözü peklik vurgulanmıştır.

c)Bu şiirin nazım birimi, ölçüsü ve uyak düzeni nedir? Yazınız.

CEVAP:.....
.....
.....
Nazım birimi dörtlüktür. 7'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Düz uyak (aaab) vardır.

(...)

Ah bu türküler köy türküleri

Ne düzeni belli ne yazanı

Altlarında imza yok ama

İçlerinde yürek var

(...)

Bedri Rahmi Eyüboğlu, Karadut

13- Yukarıdaki dizelerde türkülerin hangi özelliği vurgulanmıştır? Açıklayınız.

CEVAP:.....

Türkülerin halkın ortak ürünü olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca türkülerde halkın iç sesini duymanın mümkün olduğu belirtilmiştir. "İçlerinde yürek var" dizesi halkın acılarını, sevgisini, duygusunu yansıttığını anlatmaktadır.

14-

Şairim şair olmasına
Canım kurban şiirin gerçeğine hasına
İçerisine insan kokusu sinmiş mısralara vurgunum
Bıçak gibi kemiğe dayansın yeter
Eğri büğrü, kör topal kabulüm
Şairim
Zifiri karanlıkta gelse şiirin hası
Ayak seslerinden tanırım
Ne zaman bir köy türküsü duysam
Şairliğimden utanırım

Yandaki şiirde altı çizili dizelerde vurgulanmak istenen düşünceyi açıklayınız.

CEVAP:.....

Türkülerin söyleyiş olarak üstün olduğu belirtilmiş ve içindeki duygu bakımından üstünlüğüne vurgu yapılmıştır. Köy türkülerinin güzelliğine, etkisine dikkat çekilmiştir.

15-

Ağam İstanbul'u mesken mi tuttun,(aman)

Gördün güzelleri beni unuttun (aman)

Beni evinize köle mi tuttun (aman)

Bent

Gayri dayanacak özüm kalmadı,

Mektuba yazacak sözüm kalmadı.

Nakarat(Kavuştak)

Ağam sen gideli yedi yıl oldu,(aman)

Diktiğin fidanlar meyveye döndü (aman)

Seninle gidenler sılacı oldu (aman)

Bent

Gayri dayanacak özüm kalmadı,

Mektuba yazacak sözüm kalmadı.

Nakarat(Kavuştak)

Anonim

Yukarıdaki türküde işaretli olan bölümlerin adını karşısına yazınız.

16-

NİNİ

Atem tutam men seni
Şekere gatem men seni
Akşam baben gelende (oy)
Öğüne atem men seni

Hop hopun olsun oğlum
Gül topun olsun oğlum
Sıralı gavak dibinde (oy)
Toyluğun olsun oğlum (oy)

Anonim

TÜRKÜ

Çayır çimen geze geze (of of)
Oldum ben bir geveze
Kızına meyil verdim
Darılma hanım teyze (of ninem of)

Pencereden kuş uçtu (of of)
Yandı yürek tutuştu
Yanma yüreğim yanma
Ayrılık bize düştü (of ninem of)

Anonim

Yukarıdaki ninni ve türkünün benzer ve farklı yönlerini tespit ediniz.

CEVAP:.....

Her ikisi de dördlükler halinde söylenmiştir. İkisinde de "oy, of" gibi ünlem sözcükleriyle ahenk sağlanmaya çalışılmıştır. Ninni de daha basit bir konu ele alınmıştır. Türküde ise aşk ve ayrılık teması vardır. Ninni 7'li, türkü 8'li hece ile söylenmiştir. İkisi de ezgilidir.

17-

Aşağıdaki koşukları okuyunuz.

I. Koşuk

Yıgılap udu artadım
Bağrım başın kartadım
Kaçmış kutug irtedim
Yağmur kipi kan saçar

II. Koşuk

Agdı bulıt kükreyü
Yağmur tolı sekreyü
Kalık anı ügriyü
Kança barır belgüsüz

III. Koşuk

Tegre avıp egrelim
Attın tüşüp yügrelim
Arslanlayu kükrelim
Küçi anın kevilşün

Günümüz Türkçesiyle

(Beni bırakıp giden sevgilimin) ardından ağlayıp mahvoldum.
Bağrımın (kapanmış olan) yarasını (yeniden) deştim
ve kaçıp gitmiş olan mutluluğu aradım durdum.
(Gözlerim) yağmur gibi kan(lı yaşlar) saçıyor (şimdi).

Bulut gürleyerek yükseldi;
(gökyüzünden) bardaktan boşanırcasına yağmur ve dolu yağıyor.
Hava, bulutlu (deniz üstündeki bir kayak gibi) sallanıyor;
(bu yüzden) nereye gideceği belli olmuyor.

(Düşmanın) etrafını çepeçevre kuşatalım
ve atlardan inerek (düşmana doğru) koşar adım ilerleyelim.
Arslanlar gibi kükreyelim (ki)
(düşmanın moral) gücü böylece azalsın.

Yukarıda verilen koşuklarla ilgili aşağıdaki tabloyu verilen örneklere göre tamamlayınız.

	I.Koşuk	II.Koşuk	III.Koşuk
Tema	Aşk	Doğa	Yiğitlik
Nazım birimi	Dörtlük	Dörtlük	Dörtlük
Ölçü	7'li hece ölçüsü	7'li hece ölçüsü	7'li hece ölçüsü
Kafiye Düzeni	a ----artadım a ---- kartadım a ---- irtedim b -----saçar	a ----- kükreyü a ----- sekreyü a ----- ügriyü b ----- belgüsüz	a ----- egrelim a ----- yügrelim a ----- kükrelim b ----- kevilşün

18- Aşağıda Kuyruğu Zilli Tilki adlı masal verilmiştir.

KUYRUĞU ZİLLİ TILKI

Bir zamanlar kuyruğu zilli bir tilki varmış. Seyahate çıkacağı için zilini bir çam ağacına asmış. Tam on dört yıl sonra da gelip zilini geri istemiş. Çam vermeyince kesmesi için baltaya gitmiş. Balta olmazlanınca baltayı yakması için ateşe gitmiş. Ateş razı gelmeyince ateşi söndürmesi için suya gitmiş. Su razı gelmeyince suyu içmesi için öküzü gitmiş. Öküz razı gelmeyince öküzü yemesi için canavara gitmiş. Canavar razı gelmemiş, bu sefer de canavarı parçalamaları için çoban köpeklerine başvurmuş. Köpekler de önemsememişler. Bu defa da çobana, köpekleri dövmesi için gitmiş. Çoban gülüp geçmiş. Çobanın çarıklarını yemesi için fareye gitmiş. Fare kabul etmeyince onu yemesi için kediye gitmiş. Kedi, ben güzel ekmekler yiyorum, neyime lazım fare, deyince kediyi kocakarıya şikâyet etmiş. Kocakarı, kediyi dövmek için peşine düşünce kedi fareye atlamış, fare çarığa atlamış, çoban köpeklerle, köpekler canavara, canavar öküzü, öküz suya, su ateşe, ateş baltaya, balta çama atlamış ve tak, tuk çamı yere düşürmüş. Tilki de çama asılı olan zilini alıp yoluna devam etmiş.

(Derlenmiştir.)

Pertev Naili Boratav, Az Gittik Uz Gittik

Masaldaki temel çatışmayı belirleyiniz.

CEVAP:.....**Masalda tilkinin kararlılığı ve diğer canlıların direnişi arasında bir çatışma söz konusudur.**.....

19- Şiirde kullanılan değerleri altlarındaki kutucuğa yazınız.

I Çay dibinde çıra çaktım yanmadı Bekledim bekledim yârim gelmedi Yolun kenarında sıra güzeller Toplamış fistanı bulgur ezerler Geliyor güzeller yayla yolundan Bülbül seda verir ayva dalından (Erzurum yöresi-Anonim)	II Kalktı göç eyledi Avşar elleri, Ağır ağır giden eller bizimdir. Arab atları yakın eder ırağı, Yüce dağdan aşan yollar bizimdir. Dadaloğlu, bir gün kavga kurulur, Öter tüfek davulbazlar vurulur, Nice koç yiğitler yere serilir, Ölen ölür kalan sağlar bizimdir. Dadaloğlu	III Giderem burdan artık Baş açık yaka yırtık İsterem gamsız gidem Gam gelir gamdan artık Giderem ben de ben de Bir ayvam kaldı sende Ayva gibi sarardım Din iman yok mu sende (Urfa yöresi-Anonim)
Aşk ve Özlem Sabır ve Bekleyiş	Kahramanlık ve Mücadele	Maneviyat ve İnanç Zor Hayat Şartları

20- Aşağıdaki şiirleri içerik bakımından karşılaştırarak çıkarımınızı yazınız.

TÜRKÜ

Elâ gözlerini sevdiğim dilber
Sen benim derdimden devâ bilmezsin
Sen nasıl tabipsin yoktur ilâcın
Yürekte yaramı sarabilmezsin

Sana derim sana ey kalbi hayın
Kimseler çekmesin feleğin yayın
Alıp harap ettin gönül sarayın
Alıp bir taşını koyabilmezsin

...

Erzurumlu Emrah

KOŞMA

Elâ gözlerini sevdiğim dilber
Ben güzel görmedim senden ziyâde
Bilmem melek misin gökten mi indin
Bu gün güzelliğin dünden ziyâde

Keten gömlek giymiş beyaz dizinde
Arzumânım kaldı elâ gözünde
Kimi gerdanında kimi yüzünde
Sayılmaz benleri binden ziyâde

...

Gevherî

CEVAP:.....**Her iki şiir de aynı dizıyla başlamasına rağmen türküde sevgiliye sitemde bulunmaktadır. Tavırlarından duyulan rahatsızlık vurgulanmaktadır. Koşmada ise sevgilinin güzelliği övülmektedir, sevgiliye hayranlık vardır.**.....

21- Aşağıdaki şiirleri içerik ve şekil(ahenk unsurları) bakımından karşılaştırarak çıkarımlarınızı yazınız.

KOŞUK	<u>Günümüz Türkçesiyle</u>	AKINCI
Eren alpi okıştılar Kıngır közün bakıştılar Kamug tolmun tokıştılar Kılıç kınka küçün sığı	Kahraman erler birbirlerini çağırdılar, Öfkeli gözlerle birbirlerine baktılar. Bütün silahlarıyla savaştılar. Kılıçlar kınlarına güçlkle sığı.	Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik Ak tolgalı beylerbeyi haykırdı: "İlerle!" Bir yaz günü geçtik Tuna'dan kabilelerle Yahya Kemal BEYATLI

CEVAP:.....**Hem koşuk hem de Akıncı şiiri konu bakımından benzeşmektedir. İkisinde de kahramanlık teması ele alınmıştır. Koşukta nazım birimi dördlük iken Akıncı şiirinde nazım birimi beyittir. Koşuk anonim kültüre aittir, Akıncı şiirinin ise söyleyeni bellidir.**.....

22-

KOŞUK	<u>Günümüz Türkçesiyle</u>	KOŞMA
Türlüg çeçek yarıldı Barçın yadım kerildi Uçmak yeri körüldi Tumluk yana kalgüsüz	Rengârenk çiçekler açıldı İpek yaygılar serildi Cennet yeri görüldü Soğuklar artık gelmez	Kâdir Mevlâm seni öğmüş yaratmış Çiçekler içinde birdir menevşe Bitersin güllerin harı içinde Korkarım yüzüne batır menevşe

Yukarıdaki şiirleri dönem, içerik, şekil ve üslup bakımından karşılaştırınız.

CEVAP:.....**Koşuk İslamiyet öncesi döneme aittir. Koşma ise İslamiyet etkisindeki döneme yani aşık edebiyatına aittir. Koşukta tabiat ve baharın gelmesi ele alınmıştır. Koşmada ise aşk ve sevgilinin güzelliği ele alınmıştır. Koşuk 7'li hece ölçüsüyle koşma ise 11'li hece ölçüsüyle söylenmiştir. İkisinin de nazım birimi dördlüktür. Koşuk eski Türkçe ile söylenmiştir. öz Türkçe söz konusudur. Koşmada lirik bir söyleyiş vardır.**.....

23- Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

Farklı Türk boylarında “kam”, “şaman”, “ozan”, “baksı” olarak adlandırılan ve çok yönlü özelliklere sahip olan sanatçılar; İslami dönemle birlikte artık eski etkinliklerini yitirmeye başlar ve yeni dönemin gereklerine uygun olarak yerlerini zamanla ozanlığa bırakırlar. Sonraki dönemlerde ise “saz şairi”, “âşık” ve “halk şairi” adları tercih edilir. Zira Türklerin İslamiyet’e geçişiyle birlikte yeni bir yaşam tarzına geçilir; yeni yurt edinme çabaları, bu dini yayma girişimleri, göçebe yaşamdan yerleşik yaşama geçme uğraşısı gibi birçok etken hâliyle halk edebiyatı ve onun bir yansıması olan saz şiirini ve temsilcilerini de etkiler. Böylece özellikle 9. yüzyıldan başlayarak Türklerin Anadolu ve Balkanlar’ı yurt edinip yerleştiği döneme kadarki tarihî süreç içinde farklı adlarla anılagelen âşıklar, artık yeni bir hüviyete bürünen âşıklık şiiri temsilcileri olarak varlıklarını sürdürür. Saz çalan, diyar diyar gezen hatta “Hak âşıkları” olarak bilinen bu kişiler; âdeta âşık edebiyatıyla özdeşleşerek bu kültürel mirası geçmişten günümüze taşımışlardır.

Bu parçadaki bilgilerden ve derslerde öğrendiklerinizden hareketle aşağıda verilen kavramların numaralarını uygun kutucuğa örnekteki gibi yerleştiriniz.

İslamiyet Öncesi Sözlü Edebiyat

2, 3, 5, 7, 8, 9, 11, 13

İslamiyet Etkisinde Gelişen Halk Şiiri

1, 4, 6, 10, 12, 14, 15

1-Türkü

2-Sagu

3-Sığır

4-Nakarat

5-Kopuz

6-Mahlas

7-Yuğ

8-Şölen

9-Koşuk

10-Saz

11-Toy

12-Koşma

13-Sav

14-Mâni

15-Ninni

24- Aşağıda verilen koşuktaki altı çizili sözcüklerin günümüzdeki yazılışlarını ve sözcük anlamını kutucuğa yazınız.

KOŞUK	Sözcük	Günümüzdeki yazılışı	Anlamı
Kar <u>büz</u> kamug erüştü, Taglar suvı akışdı, Kökşin <u>bulıt</u> örüşdi, Kayguk bolup ügrişür.	büz	buz	Donarak katı duruma gelmiş su
	bulıt	bulut	Atmosferdeki su damlacıklarının yoğunluk kazanmış hali
<u>Yagmur</u> yağıp saçıldı, Türlüg <u>çeçek</u> suçuldi, Yincü kabı açıldı, Çından yıpar yugruşur.	yagmur	yağmur	Yeryüzüne düşen yağışın sıvı durumu
	çeçek	çiçek	Bir bitkinin açmış ve renkli hali
Kaklar kamug kölerdi, <u>Taglar</u> başı ilerdi, Ajun tını yılırdı, Tü tü <u>çeçek</u> çerşeşür	taglar	dağlar	Yeryüzündeki düzlüklerin çıkıntı oluşmuş oldukça geniş yer tutan bölümleri

25-

Agılđa oglak togsa, arıkta otı öner.		Yanda verilen sav örneğinin(atasözü) anlamını yazınız.
Günümüz Türkçesiyle:		CEVAP:.....
Agılđa oğlak doğsa, ovada otu biter.		.....
		.....
		.....

"Allah her yarattığının rızkını verir." anlamında kullanılan bir söz. Dünyaya gelen her canlı için bir yaşam olanağı vardır. Doğadaki denge böyle çalışır.

26- Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

Bir öğrenci, yaz tatilinde dedesini ziyaret etmek için dağın eteğinde bulunan köyüne gider. Gün batımına doğru, dedesi onu eski eşyaların saklandığı kulübeye götürür. Köşede duran sandığın içinden işlemeli bir kopuz ve sararmış deri parşömenler çıkar.

Dede kopuzu eline alır, tellerine hafifçe dokunur. Hüzünlü bir ezgi yayılır havaya.

— Bu kopuz, dedemin dedesinden kalma. Atalarımız uzak yurtlarda yaşarken bu teller eşliğinde söylenen şiirlerle sevinçlerini, özlemlerini anlatırlardı. Dağlarda yankılanırdı bu sesler.

Öğrenci parşömendeki dizelere göz atar.

— “Ben de böyle bir şey yazabilir miyim?” diye sorar.

Dede gülümser:

— Bu şiiri atalarımız sığır, şölen adını verdikleri törenlerde ezgiyle söylemişler. Sen de sözünü ezgiyle birleştirebilirsen... Anlatmakla yetinmeyip hissettirebilirsen... İşte o zaman olur.

Öğrenci aldığı bu bilgi ile şiirini yazmak için neşe içerisinde evin yolunu tutar.

Buna göre öğrencinin yazacağı şiirde;

a) Hangi nazım birimi kullanılmalıdır?

CEVAP:.... **Dörtlük kullanılmalıdır.**

b) Hangi ölçü bulunmalıdır?

CEVAP:.... **Hece ölçüsü bulunmalıdır. 7'li hece olması tercih edilmelidir.**

c) Uyak düzeni nasıl olmalıdır?

CEVAP:.... **Düz uyak yani aaab şeklinde olmalıdır.**

d) Mahlas bulunmalı mıdır?

CEVAP:.... **Hayır, bu şiirler anonim özellik gösterir.**

e) Ne tür konular ele alınmalıdır?

CEVAP:.... **Aşk, doğa ve yiğitlik konuları ele alınabilir.**

27- Aşağıdaki türkülerin sizde uyandırdığı duyguları örnekteki gibi yazınız.

Derviş olsam giysem hırka
Kimsem yok ki versem arka
Gönderdikler Şam'a Şark'a
Çekilmez derdim yalnız

Tema ve Duygular
Yalnızlık

Kara taş boyanır mı
Seslensem uyanır mı
Vurulmuş iki kardaş
Buna can dayanır mı

Tema ve Duygular
Ölüm

Kırım'dan gelirim adım Sinan'dır
Kılıcımın suyu kandır dumandır
Haber geldi Macar Tuna'ya inmiş
Haddini bildirmeye ahdım yamandır

Tema ve Duygular
Kahramanlık

Üç güzel oturmuş gergefin işler
Gergefin üstüne dökülür yaşlar
Herkes sevdiğine çevre bağışlar
Kalmadı sabr u kararım her gün ağlarım
Ağlarım da ay efendim, bir bir söylerim

Tema ve Duygular
Ayrılık

Bir yiğit gurbete gitse
Gör başına neler gelir
Garip sılayı andıkça
Yaş gözüne dolar gelir

Tema ve Duygular
Sıla özlemi

Akdenizin adaları
Keskin olur badeleri
Hacı Bektaş dedeleri
Himmet eylen yârim gelsin

Tema ve Duygular
Dilek

28- Aşağıdaki şiirlerin kafiye ve rediflerini altlarındaki ilgili yere yazınız.

Ağalar gurbetten bezdim
Başıma geleni yazdım
Dostun bahçesini gezdim
Güllerin derenim gitmiş

Redif: "-dım, -dim"

Kafiye: Yarım kafiye "-z"

Yaz olunca sular coşar
Aşk dalgası boydan aşar
Bivefaya gönlün düşer
Sonra gelir sürünürsün

Redif: "-ar, -er"

Kafiye: Yarım kafiye "-ş"

Derviş olsam giysem hırka
Kimsem yok ki versem arka
Gönderdikler Şam'a Şark'a
Çekilmez derdim yalnız

Redif: Yok

Kafiye: Zengin kafiye "-rka"

29- Aşağıdaki şiir okuyunuz. Yandaki soruları şiire göre cevaplandırınız.

Keklik gibi kanadımı süzmedim
Murat alıp doya doya gezmedim
Bu kara yazıyı kendim yazmadım

1

Alnıma yazılmış bu kara yazı
Kader böyle imiş ağlarım bazı
Gönül ey ey ey sebebim ey

2

Geceleri uyku girmez gözüme
Zalim yastık diken oldu yüzüme
Uyma dedim uydun eller sözüne

Alnıma yazılmış bu kara yazı
Kader böyle imiş ağlarım bazı
Gönül ey ey ey sebebim ey

a) Yandaki şiirin nazım biçimi nedir? Yazınız.

CEVAP:..... **Türküdür.** .....

b) Yandaki şiirde 1 ve 2 numaralı bölümlere ne ad verilmektedir? Yazınız.

CEVAP:..... **1 numaralı bölüm bent, 2 numaralı bölüm nakarattır(kavuştaktır).** .....

c) Şiirin ilk dize kümesinin kafiye ve rediflerini bulunuz.

CEVAP:..... **Yarım kafiye "-z" sesidir. Redif ise "-medim, -madım" sesleridir.** .....

d) Şiirin temasını belirleyiniz.

CEVAP:..... **Türkünün teması kaderden şikayettir.** .....

30- Aşağıdaki şiirleri okuyunuz.

I.Şiir

Kiçe turup yorır erdim,
Kara kızıl böri kördüm,
Katıg yanı kura kördüm,
Kaya körüp baku agdı

Anonim

II.Şiir

Eline aluben sazlar istersin
Göllerde ördeği kazlar istersin
Benden mahbub gelin kızlar istersin
Ben senin kahrını çekemem gönül

Anonim

III.Şiir

Ales sâbâh ki âheng-i nâğme etdi hezâr
Açıldı feyz-i mâhâbbetle hâtır-ı gülzâr

Çemen çemen gül ü nergisle zeyn olup âlem
Açıldı gönlü gözü gülşenin erişdi bahâr

Sevh Gâlib

IV.Şiir

Kırılır da bir gün bütün dişliler,
Döner şanlı şanlı çarkımız bizim.
Gökten bir el yaşlı gözleri siler,
Şenlenir evimiz, barkımız bizim.

Necip Fazıl Kısakürek

Yukarıda Türkçenin farklı dönemlerine ait şiirler verilmiştir. I.şiir İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı Sözlü Dönem'e aittir. II.şiir İslamiyet'in kabulünden sonraki halk şiirine örnektir. III.şiir İslamiyet'in kabulünden sonraki divan şiirine örnek gösterilebilir. IV.şiir ise günümüz yani Cumhuriyet Dönemi şiirlerindendir.

Bu şiirlerden ve derste öğrendiklerinizden hareketle Türkçedeki bu değişimin sebeplerini yazınız.

CEVAP:..... **Bu değişimin en önemli sebebi dilin canlı bir varlık olması ve değişmesinin gayet doğal olmasıdır. Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya gelmeleri yani coğrafya değişimi de önemli bir etkidir. İslamiyet'in etkisi de söz konusudur. İslamiyet'in etkisiyle kültürel bazı değişimler de dilin değişiminde rol oynamıştır.** .....

31-

Ağlayarak vurdum sineme taşı
Akıttın gözümden kan ile yaşı
Ah ettikçe çıkar aşkın ateşi
Ulu dağlar yaka yaka gıdevim

Yandaki dördlüğün kafiye ve redifini bulunuz.

CEVAP:.... **Yarım kafiye "-ş" sesidir. Redif ise "-ı, -i" sesleridir.**

32-

Aşağıda İslamiyet öncesi Türk edebiyatına ait şiirler verilmiştir.

I
Erdi aşın taturgan,
Yawlag yağig kaçurgan,
Ugrak süsin kaytargan...
Bastı ölüm axtaru.

Günümüz Türkçesi
Yemeğini tattıran idi,
Pis düşmanı kaçırın idi,
Uğrakları döndüren idi...
Ölüm bastı, devrildi.

II
Alplar arıg alkışur,
Küç bir kılup arkaşur,
Bir bir üze alkaşur,
Edgermedip ok atar.

Günümüz Türkçesi
Alplar yaman vuruşur,
Sırt verilir, güç birleşir,
Övgü övgüye karışır,
Ölüme aldırılmaz, ok atar.

III
Yigitlerig işletü,
Yığaç yemiş ırgatu,
Kulan, keyik awlatu,
Badram kılıp awnalım.

Günümüz Türkçesi
Gençleri işleterek,
Ağaç, yemiş sallatarak,
Kulun, geyik avlatarak,
Bayram edip eğlenelim.

IV
Kulan tükel komıttı,
Arkar, sukak yomıttı,
Yaylag tapa emitti,
Tizgök turup sekrüşür.

Günümüz Türkçesi
Yaban eşeklerini hep çoşturdu,
Keçileri, geyikleri birleştirdi.
Yaylaya doğru yöneltip koşturdu,
Hepsi sıra sıra dizilip hoplaşır.

a)Bu dördlükler hangi döneme aittir? Yazınız.

CEVAP:.... **İslamiyet öncesi döneme aittir. Sözlü Dönem ürünleridir.**

b)Kaç numaralı dördlük sagu örneğidir? Gerekçesiyle birlikte yazınız.

CEVAP:.... **I numaralı dördlük sagudur çünkü ölüm teması işlenmiştir.**

c)Kaç numaralı dördlüler koşuk örneğidir? Gerekçesiyle birlikte yazınız.

CEVAP:.... **II, III ve IV numaralı dördlüklerde doğa ve yiğitlik temaları ele alındığı için bunlar koşuk örneğidir.**

d)Dördlüklerden hareketle dönemin yaşam biçimine ait iki çıkarımınızı yazınız.

CEVAP:.... **Avcılık yapmaktadırlar. Göçebe bir yaşam tarzı vardır. Yiğitlik, cesaret gibi kavramlar önemsenmektedir. Savaşçı bir kimlikleri vardır. Doğa ile iç içedirler.**

e)Dördlüklerin üslup özelliklerine ait iki çıkarımınızı yazınız.

CEVAP:.... **Eski Türkçe yani öz Türkçe söz konusudur. Betimleyici unsurlara yer verilmiştir. Somut isimlerle ve isim tamlamalarıyla gerçekçi bir anlatım sağlanmıştır. Coşkulu bir söyleyiş vardır. Yiğitçe bir söyleyiş vardır.**

33- Aşağıdaki şiirin nazım biçimini yazınız.

Üdig mini komıttı
Sakinç manga yumıttı
Könglüm angar emitti
Yüzüm mening sargarur

Günümüz Türkçesi

Aşk beni coşturdu ve heyecanlandırdı
Dert bana geldi ve bende toplandı
Gönlüm o güzele meyletti
Yüzüm o yüzden sararıyor

CEVAP:..... **Koşuktur.**

34- Aşağıdaki dördlüğün kafiye ve redifini yazınız.

Bağırma basarım taşlar
Akıttım gözümden yaşlar
Yavrusun aldıran kuşlar
Yuvasına döner gelir

CEVAP:..... **Yarım kafiye "-ş" sesidir. Redif ise "-lar" sesidir.**

35- Aşağıdaki dizelerde hangi kafiye türü ile ahenk sağlanmıştır? Yazınız.

Nefes olmasa inler mi neyler
Parmaklar olmasa el yalnız neyler

CEVAP:..... **Cinaslı kafiye ile ahenk sağlanmıştır.**

36-

KOŞMA

Dinle sana bir nasihat edeyim
Hatırdan, gönülden geçici olma
Yiğidin başına bir iş gelince
Onu yad ellere açıcı olma

Mecliste ârif ol kelâmı dinle
El iki söylerse, sen birin söyle
Elinden geldikçe sen eylik eyle
Hatıra dokunup yıkıcı olma

Karac'oğlan söyler sözün, başarır
Aşkın deryasını boydan aşırır
Seni bir mecliste hacil düşürür
Kötülerle konup göçücü olma

Karacaoğlan'a ait yandaki koşmada milli ve manevi değerlerimize ait unsurları tespit ediniz.

CEVAP:.....
.....
.....
.....
**1.dörtlükte sevgi, saygı vurgulanmış. Ayrıca dedikodunun kötü olduğu belirtilmiştir.
2.dörtlükte az konuşmanın ve iyiliğin önemi vurgulanmıştır.
3.dörtlükte kötü insanlarla arkadaşlığın iyi olmayacağı belirtilmiştir.**

İSİMLER/İSİM TAMLAMALARI/SIFAT TAMLAMALARI SORULARI

Bu konudan bir tane soru sorulacaktır. İsimlerin özel-cins, soyut-somut, tekil-çoğul-topluluk özellikleri olduğunu unutmayın. İsim tamlamalarının belirtili, belirtisiz ve zincirleme isim tamlaması olarak türlerinin olduğunu unutmayın. Sıfatların da niteleme, işaret, sayı, soru sıfatı ve belgisiz sıfat olarak çeşitleri olduğunu unutmayın.

1-

Nefis sen ölmez misin?
Ölmeye gelmez misin?
Yakasız gömlek biçilmiş,
Giymeye gelmez misin?

Bu türküde "kefen" anlamında kullanılan kelime grubunun ne tür bir söz grubu olduğunu yazınız.

CEVAP:...

Kefen anlamındaki söz "yakasız gömlek"tir. Yakasız gömlek bir sıfat tamlamasıdır. Yakasız sözcüğü niteleme sıfatıdır.

2-

*Şu yalan dünyaya geldim geleli
Severim kır atı bir de güzeli*

Dizelerinde birden fazla sıfat ile kurulmuş olan sıfat tamlamasını yazınız.

CEVAP:.....

Şu yalan dünya sıfat tamlamasında hem işaret sıfatı hem de niteleme sıfatı vardır. "Şu" işaret, "yalan" ise niteleme sıfatıdır.

3-

*Bir cihan mülkünün olmuş bedeli
İmâ eden âh eden aşikâre gözlerin*

Dizelerindeki zincirleme isim tamlamasını yazınız.

CEVAP:.....

Cihan mülkünün bedeli

4-

*Bütün kusurlarım toprak gizliyor
Merhem çalıp yaralarım düzlüyor*

Dizelerinde belgisiz sıfat görevinde kullanılan kelimeyi yazınız.

CEVAP:.....

"Bütün" sözcüğü belgisiz sıfat görevindedir.

5-

*Dinsin rüzgârın ıslığı
Kurusun yerin balçığı
Derelerin kızılacağı
Açıver de bahar gelsin*

Dizelerinde ahenk unsuru olarak isim tamlamaları kullanılmıştır. Bu tamlamaların türü nedir?

CEVAP:.....

"Rüzgarın ıslığı, yerin balçığı, derelerin kızılacağı" tamlamaları belirtili isim tamlamasıdır.

6-

*Bahar gelir lale sümbül açılır
Çayır çimen birbirinden seçilir*

somut

Dizelerinde yer verilen ---- isimler;
bahar tasvirini sahici kılmış,
okuyucunun hayal perdesinde can
bulan bir tablo oluşturmuştur.
Bu cümlede boş bırakılan yere şiirde
kullanılan isimlerin hangi özelliğinin
yazılması uygundur?

7-

*Aşkın arasına düşürme telaş
İster isen benden bal kara gözlüm
Muhabbet dilersen semtinde dolaş
Dilemezsen gamda kal kara gözlüm*

Bu şiirin 2 ve 4. dizelerinde ahengi
sağlayan "kara gözlüm" ifadesi
hangi kelime grubuna örnektir?

CEVAP:.....

Sıfat tamlamasıdır. "Kara" sözcüğü niteleme
sıfatıdır.

8-

Aşağıdaki cümlelerde geçen sıfatların çeşidini cümlelerin karşısına yazınız.

CÜMLELER	SIFATIN ÇEŞİDİ
Dünyanın uzak bir ülkesinde iki arkadaş yaşarmış.	Niteleme ve belgisiz sıfat (uzak bir ülke) Sayı sıfatı (iki arkadaş)
Kara kargaya söyle üzerime konup beni rahatsız etmesin.	Niteleme sıfatı (kara karga)
Arsız fareye söyle de bana dadanmasın.	Niteleme sıfatı (arsız karga)
Huysuz kediye söyle beni kovalamasın.	Niteleme sıfatı (huysuz kedi)
Benim sadık bir köpeğim var.	Niteleme ve belgisi sıfat (sadık bir köpek)

9-

Aşağıdaki dizelerde bulunan sıfat ve isim tamlamalarının çeşidini yazınız.

	Sıfat Tamlamaları	İsim Tamlamaları
Ben de duman olsam senin yerine, Dağılsam dağların şu mahşerine; Güzelin saçına ve gözlerine Ben girsem, ben dolsam yayla dumanı!	Şu mahşer(işaret sıfatı)	Senin yerine(Belirtili isim tamlaması) Dağların mahşeri(Belirtili isim tam.) Güzelin saçına ve gözlerine (Belirtili) Yayla dumanı (Belirtisiz isim tam.)

10-

Aşağıdaki dizelerde altı çizili isimlerin özelliklerini tabloda uygun yere yazınız.

O gece o müthiş deniz durgundu, Ömründe susmayan rüzgâr yorgundu, En kara gönüller aya vurgundu Leylâ'yı içinde bulan er gibi.	Özel Ad	Leyla	Soyut Ad	Gönül
	Çoğul Ad	Gönüller	Cins Ad	Rüzgar

YAZMA SORULARI

Sınavda bir soru sizin yazma gücünüzü ölçmek için sorulacak. Bu soru genellikle 20 puan değerindedir. Yaratıcılığınızı ortaya koyabileceğiniz bu sorularda yazılı ifade gücünüzü geliştirebileceksiniz.

1- Aşağıdaki tekerlemeyi kendi cümlelerinizle(en az 5 cümle) devam ettiriniz. Cümlelerinizin özgün ve ahenkli olmasına dikkat ediniz.

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Cinler cirit oynarken eski hamam içinde... Bir serçe kanadını kırk katıra yüklettim. Ne az gittim ne uz gittim; serçenin kanadını Kaf Dağı'na ilettim.....

Serçe söyledi yalan, yoktu geride kalan. Ayrıldım düz yoldan, gittim sağdan soldan. Baktım önüme arkama, dedim serçeye sır saklama. O dedi bana gizli sözler, ben dedim cinler bizi izler. Gittik gittik biraz daha, vardık oraya sabaha...

2- Ninni ile büyüyen bireyler olarak ninninin çocuklar ve onları yetiştiren anne-babalar açısından önemini belirten bir paragraf yazınız. (Yazınız sözcükleri kullanma gücünüze, ana fikir üretmenize, imla kurallarına ve noktalama işaretlerine uymanıza göre değerlendirilecektir.)

CEVAP:.. **Ninniler, bebeklerin uyutulması ve eğitilmesi için halk arasında ezgili şekilde söylenir. Bu ezgili şiirler sayesinde bir annenin, bir bananın sevgisi bebeğin ruhuna işler. Bu ninnilerin nağmelerinde annelerin, babaların şefkat dolu sesleri yankılanır. Böylece bebekler kendilerini hem güvende oldukları bir kucakta bulurlar hem de sevildiklerini hissederler. Ninniler kültürü tüm topluma yayarlar. Bütün bebekler benzer ezgiyle büyür ve ortak bir duygu dünyası oluşmuş olur.**

3- Aşağıdaki türküyü okuyunuz. Türküyü diyalog olacak biçimde hikayeleştiriniz. Dilerseniz türküdeki kişilere isim de verebilirsiniz.

YOK YOK

Sabahtan uğradım ben bir güzele
Dedim mahmur musun söyledi yok yok
Ak ellerin boğum boğum kınalı
Dedim bayram mıdır söyledi yok yok

Dedim inci nedir dedi dişimdir
Dedim kalem nedir dedi kaşımdır
Dedim on beş nedir dedi yaşımdır
Dedim daha var mı söyledi yok yok

Dedim Erzurum nen dedi ilimdir
Dedim gider misin dedi yolumdur
Dedim Emrah nendir dedi kulumdur
Dedim satar mısın söyledi yok yok

Erzurumlu Emrah

Türkünün Diyalog Haline Getirilmiş Şekli

Ben: Yeni mi uyandın ey sevgili.
O: Yok, yeni değil. Oldu biraz.
Ben: Beyaz ellerim kınalanmış. Bayram mı geldi ki?
O: Hayır, bayram olduğu falan yok.
Ben: İnci nedir bilir misin?
O: Tabi bilirim. İnci bembeyaz dişlerimdir.
Ben: Peki, kalem nedir bilir misin?
O: Görmüyor musun, kalem gibi çizilmiş kaşlarımı?
Ben: O zaman on beş nedir? Söyle bakalım.
O: On beş benim yaşımdır.
Ben: Başka söyleyeceğin bir şey var mı?
O: Yok, diyeceğim bir şey kalmadı.
Ben: Erzurum'u bilir misin, oraya gider misin?
O: Orası bilim yeridir. Ben orada okuyorum.
Ben: Emrah neyin olur senin?
O: O benim kulum kölemdir.
Ben: Peki, onu satar mısın? Bırakıp gider misin?
O: Bırakmam seni, meraak etme.

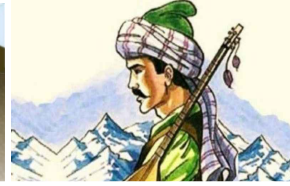
4- Aşağıdaki masalın başına bir tekerleme yazarak masalı kendi cümlelerinizle devam ettiriniz. Masalın bir sona ulaşması zorunluluğu yoktur. Cümlelerinizi yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uygun olarak yazınız.

Bir varmış, bir yokmuş. Masalcının sözü çokmuş. İp atmış ağacın dalına, almış elmayı yanına. Sağa bakmış duman, sola bakmış düşman. Deveyi suya götürmüş, kargayı serçe gibi öttürmüş. Gelmiş masalın başına, Keloğlan çıkmış karşısına.

Keloğlan, anası ile küçük bir kulübede yaşarmış. Yaşadıkları yer köyden biraz uzakmış. Çok da fakirlermiş. O sene kış uzun sürmüş. Köyde kıtlık başlamış. Vahşi hayvanlar bile aç kalmış. Kurtlar açlıktan köye inmeye başlamış. Bu soğuk günlerin birinde Keloğlan sobanın karşısında uyuyormuş. Keloğlan'da biraz tembellik varmış. Evde hiç yiyecekleri kalmamış. Annesi bu durumdan çok endişe duyuyormuş. Kendi kendine: "Şu Keloğlan'ı kaldırayım, gitsin biraz yiyecek bulsun." demiş. Uyumakta olan Keloğlan'ın omuzundan hafifçe tutmuş: "Kel oğlum, hadi kalk. Bak yiyeceğimiz bitti. Köye var da bir şeyler getir evimize." demiş.

Bu bölümde yazacaklarınız tamamen sizin hayal gücünüz. Ben size bırakıyorum bu bölümü...

5-

Derste öğrendiklerinizden ve görsellerden yola çıkarak milli kimliğin, milli kimliğin devamının ve sözlü kültür ürünlerinin korunmasının önemi ile ilgili en az beş cümlelik bir paragraf yazınız.

CEVAP:

Kültürümüz yüzyıllar boyunca farklı renklerle zenginleşmiştir. Türkülerimiz, masallarımız, manilerimiz, atasözlerimiz, fıkralarımız bizim zenginliğimizdir. Kültürümüzü yaşatabilmek için kendi benliğimizi yansıtan bu ürünlere daha fazla sahip çıkmalıyız. Kültürün devamlılığı için bizim içimizden çıkan bu ürünler eğitim sistemimizde daha sık yer almalıdır. Biz gençler olarak atalarımızın mirası olan bu kültür öğelerine gereken önemi vermeliyiz.

6- Aşağıdaki cümleler ile ilgili bir paragraf yazınız. (Yazınız sözcükleri kullanma gücünüze, ana fikir üretmenize, imla kurallarına ve noktalama işaretlerine uymanıza göre değerlendirilecektir.)

"Birlikte türkü söyleyebildiklerim benim milletimdendir."

"Bir milletin türkülerini yakanlar, kanunlarını yapanlardan daha güçlüdür."

CEVAP:

Türkü, bir halkın geçmişinden gelen ortak değerlerini, acılarını, sevinçlerini ve yaşam tarzını yansıtır. Bir kişiyle aynı türküyü söyleyebilmek aynı dili konuştuğuna, aynı kültürü paylaştığına, benzer duygular yaşadığına işarettir. Birlikte türkü söyleyebildiğimiz insanlar, aynı duyguları taşıdığımız, kültürel olarak kendimizi ait hissettiğimiz topluluktur; yani bizim milletimizdir. Kanunlar zorunludur, ama türküler gönülden gelir. Gönülleri kazananlar, toplumu asıl etkileyen kişilerdir. Bu nedenle kültür üreticileri olan şairler, ozanlar, sanatçılar milletin ruhunu şekillendirir, bu da onları daha güçlü kılar.

7- Aşağıdaki masalı okuyunuz.

Bir varmış, bir yokmuş. Var demesi zormuş. Keloğlan'ın mahallesinde Kör Hacı adında biri varmış. Kör Hacı huysuz, dırdırcı, hilebaz, madrabaz, hokkabaz birisiymiş. Bencil mi bencil, cimri mi cimriymiş. Fesatlıkta, fitne fücrlukta üstüne yokmuş. Çocuklar Kör Hacı'yı hiç sevmezlermiş. Onu yolda görünce hep birlikte bağırırlarmış:

Hacı
Burnumun ucu
Başımın tacı
Soğan sarımsaktan acı

Çocuklar bazen de:

Hacı hasta
Çorbası tasta
Mendili ipek
Kendisi köpek

Bu masaldaki Kör Hacı sizin mahallenizde yaşasaydı ve bu davranışlara sahip olan birisi olarak sizi de rahatsız etseydi siz nasıl bir karşılık verirdiniz? Bunu şiir biçiminde ifade ediniz.

CEVAP:..... **Hacı hacı huysuz hacı**
..... **Dom dom doyumsuz hacı**
..... **Her şeyin fitne her şeyin fesat**
..... **Öl artık da mezarlıkta yat**

8- Aşağıdaki masalı okuyunuz. Siz de Keloğlan'na destek olmak için onun türkülerinin yanındaki boşluklara size ait dörtlükler yazınız. Şiirlerinizde kafiye ve redif kullanmaya dikkat ediniz.

Bizim bilmediğimiz çok eski olmayan zamanların birinde, köylerden şirin mi şirin bir köyde, yaşamakta olan ailelerden biri de Keloğlan ile anasıymış.

Fakirlik adeta yazgılarıymış. Onca yıl, anası bu fakirlikten kurtulmak için çok uğraşmış, ama bir türlü kurtulamamış.

Keloğlan bu fakirliğe bir son vermek için saz çalmaya merak salmış. Saz çalmayı kısa sürede öğrenen Keloğlan, her sabah önüne kattığı keçileri ve eşeğiyle akşamlara kadar saz çalıp, türkü söylermiş. Tın tın tellere vurur, hop oturur hop zıplarmış.

Fakat henüz köylüleri, onun ne güzel saz çalıp, türkü söylediğini bilmezlermiş. Bu nedenle hep alay ederlermiş.

Keloğlan, böyle söyleyenlere şöyle dermiş:

Gülün ey insanlar siz gülün
Ne getireceği belli olmaz yarınki günün
Gülün ey insanlar siz gülün
İyi bir saz ustası olayım da görün.

Sabrın elinden ne kaçabilir!. Keloğlan, artık yavaş yavaş düğünlere gitmeye, saz çalıp türkü söylemeye başlamış. Hâlâ ciddiye almayanlar varmış. Onlara da şöyle demiş:

Alay etmeyin öyle benimle
İşim olmaz artık sizinle
Sazımı alacağım bakın elime
Paraları atacaksınız cebime.

Yine kakhahalar, köyün semalarında dalgalanmış. Buna sinirlenen Keloğlan, almış sazı eline, vurmuş yanık teline.

Ben bir garip Keloğlanım
Eşeğimin yok palanı
Varım yoğum doğruluktur
Hiç de sevmem ben yalanı.